

НАПРЯМ 4. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Венсєцева Є. В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської та німецької філології
*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

Медведська І. М.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської та німецької філології
*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

ФОРМУВАННЯ БІЛІНГВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАСВОЄННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Знання іноземної мови є запорукою успішної адаптації людини до світових інформаційних процесів й її особистісної самореалізації професійній діяльності. Перспективним вважається відкритий тип спілкування як в межах однієї національної спільноти, так і в умовах кроскультурної взаємодії.

Білінгвізм є однією з особливостей такого спілкування і описується як багатоаспектний процес обміну інформацією між білінгвальними особистостями з метою реалізації міжнаціональної взаємодії, в основі якого знання іноземної мови, комунікативні вміння та навички реалізації білінгвального спілкування, розуміння іншомовного предметного коду та мовленнєвих картин світу двох народів тощо [1; 2 та ін.].

Актуальність формування білінгвальної культури спілкування в рамках теорії засвоєння іноземної мови зумовлена суперечністю між належним рівнем володіння такою мовою і недостатнім рівнем білінгвальної культури спілкування. Формування білінгвальної культури спілкування робить можливим інтегрувати володіння не лише двома мовами, але й культурою спілкування в контексті діалогу культур, тобто забезпечує паралельне засвоєння рідної та іноземної мов і культур.

Вагомий внесок у розробку проблем інтеграції компонентів культури в процес полікультурної освіти і навчання іноземним мовам зробили М. Бахтін, Є. Верещагін, Г. Дмитрієв, В. Сафонова та інші, які розглядали діалог культур як гуманістично-орієнтоване сумісне

вивчення іншомовної та рідної культур під час формування інтегративних, комунікативних умінь і навичок міжкультурного спілкування. Різні аспекти та підходи до вивчення теорії та практики засвоєння іноземної мови досліджено у працях P. Adwani, L. Beebe, V. Cook, R. Ellis, S. Khasinah, L. Ortega та інших.

В контексті теорії засвоєння іноземної / другої мови білінгвальну культуру спілкування доцільно розглядати як систему морально-спрямованих якостей, комунікативних вмінь і вольових властивостей, потрібних для успішного фахового спілкування і особистісного розвитку обох учасників педагогічного процесу – викладача та учня.

Тож, формування білінгвальної культури спілкування є доречним саме в контексті теорії засвоєння іноземної мови, ключове поняття якої – «засвоєння» – корелює з іншим усталеним поняттям у методиці – «вивчення» іноземної мови [4; 5 та ін.]. Як засвоєння, так і вивчення іноземної мови мають за мету опанування цієї мови на рівні достатньому для здійснення білінгвального / плюрилінгвального спілкування та здійснення кроскультурної особистісної та професійної взаємодії. Однак, вивчення іноземної мови зазвичай передбачає організоване та сплановане навчання у створеному середовищі, наприклад під час уроків або практичних занять у закладах середньої та вищої освіти. Засвоєння іноземної / другої мови відбувається спонтанно в природному середовищі та не потребує особливих умов, наприклад у країні, мова якої засвоюється. Незважаючи на вищезазначені відмінності, засвоєння та вивчення іноземної мови описуються як взаємозамінні проте не суміжні поняття [4; 5 та ін.].

Засвоєння іноземної мови є складним процесом, який відбувається під впливом різних факторів, котрі зумовлюють крослінгвістичну взаємодію рідної та іноземної мов, рівень володіння останньою та тривалість її засвоєння. Серед зазначених факторів виокремлюють лінгвістичні, психолінгвістичні, контекстуальні, розвиваючі та індивідуальні фактори [3; 6; 7 та ін.].

Враховуючи позитивний і негативний вплив цих факторів на якість та темп опанування іноземної мови, вченими розроблено білінгвальні та плюрилінгвальні методології (сугестопедія, CLL, CLIL та ін.), стратегії вивчення мови (translanguaging, стратегії пам'яті, когнітивні, метакогнітивні, афективні та соціальні стратегії та ін.) та методи навчання (Space Practice Method, Silent Way Method, Active Recall, Feynman technique, SQ3R method, Total Physical Response та ін.) [4; 5]. Зазначені методології, стратегії вивчення та методи навчання є взаємопов'язаними і можуть доповнювати одна одну.

Виходячи з того, що здійснення ефективного білінгвального спілкування в міжнародних спільнотах передбачає не лише застосування двох мов, але й діалог культур, стає очевидною необхідність формування білінгвальної культури спілкування саме

в контексті засвоєння іноземної мови для забезпечення як крослінгвістичного, так і кроскультурного трансферу.

На основі аналізу зарубіжної та вітчизняної літератури стає очевидним, що проблема формування білінгвальної культури спілкування набуває неабиякої актуальності саме в контексті теорії засвоєння іноземної мови і потребує подальшого вивчення.

Перспективним вважається пошук ресурсів та механізмів (методів й методик) формування білінгвальної культури спілкування в процесі засвоєння іноземної мови, зокрема, критеріїв, показників і рівнів її сформованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вайнрайх У. Языковые контакты: состояние и проблемы исследования. Київ : Вища шк., 1979. 263 с.
2. Панасюк Л. В. Диглосія: до аналізу категорії білінгвізму. *Гілея*. 2010. № 44. С. 583–586. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2099>
3. Angeliki P.-J., Kantaridou Z. Plurilingualism, Language Learning Strategy Use and Learning Style Preferences. *International Journal of Multilingualism*. 2009. № 6(4). Pp. 460–474.
4. Beebe L. M. Issues in Second Language Acquisition. *Multiple perspectives*. Boston : Heinle&Heinle. 1988. 192 p.
5. Cook V. “Is transfer the right word?” Talk to Budapest Pragmatic Symposium, IPRA, July 2000. URL: <http://www.viviancook.uk/Writings/Papers/Transfer2000.htm>
6. García O., Wei L. Translanguaging: Language, Bilingualism and Education. Basingstoke, New York : Palgrave Macmillan. 2014. 156 p.
7. Khasinah S. Factors influencing second language acquisition. *Englisia: Journal of Language, Education, and Humanities*. 2014. Vol. 1. № 2. Pp. 256–269. DOI: <http://dx.doi.org/10.22373/ej.v1i2.187>

Вовкодав О. Ю.

асистент кафедри англійської філології
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна

СЛОВНИК ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ

Надзвичайна активність інформаційно-комунікативної діяльності кінця ХХ ст. зумовила активний розвиток різних напрямів прикладної лінгвістики, особливо лексикографії. Однією зі складових частин теорії лексикографії є типологія словників.